

JEANNE-MARIE PAYNEL
VIOLAINE PERRAULT

Les **100 règles d'or**
de la méthode
Montessori

LAROUSSE

Sumari

Els fonaments de la pedagogia Montessori	8
1. Sabies que el mètode Montessori és obra sobretot d'una dona?	11
2. Defensora dels drets de les dones	13
3. Maria Montessori, metgessa i mare	15
4. Origen del mètode Montessori	16
5. Particularitats de les escoles Montessori	17
6. Associació Montessori Internacional	19
7. Grans principis d'una pedagogia pluridisciplinària	21
8. «L'infant és una esponja»: la ment absorbent de l'infant	22
9. Les necessitats humanes	24
10. Necessitat d'explorar	25
11. Necessitat de treballar	27
12. La ment matemàtica	29
13. Vida social	30
14. Necessitat d'espiritualitat	30
15. Els períodes sensibles o «finestres d'oportunitat»	31
16. El període sensible del llenguatge	33
17. El període sensible de l'ordre	34
18. El període sensible de l'estimulació sensorial	35
19. El període sensible del moviment	36
20. La importància del treball de les mans	37
21. Els quatre plans del desenvolupament	39
22. El primer pla: la primera infantesa	41
23. El segon pla: la infantesa	43
24. El tercer pla: l'adolescència	45
25. El quart pla: la maduresa	48
26. Observar per comprendre millor	49
27. L'infant és únic	52
28. La llibertat i els seus límits	53
29. Els tres graus d'obediència de l'infant	54

30. La bondat natural de l'infant	56
31. El mètode Montessori davant de la neurociència	57
32. La repetició, la base del cervell	59
33. Les nostres accions i costums construeixen el cervell dels nostres fills	61
34. Fer les coses pel seu compte per desenvolupar les funcions executives	64
Montessori a l'escola	68
35. L'ambient Montessori a partir dels tres mesos (fase prenatal - 2 anys)	70
36. L'ambient Montessori (+ 2 anys)	72
37. «L'educació còsmica»: comprendre l'univers per orientar-s'hi	73
38. L'infant, amo de la classe	76
39. Vull nens més grans a la meua classe	78
40. Sigues el meu guia, no el meu mestre	79
41. Soc intel·ligent... ..	81
42. Per aprendre, necessito moure'm	82
43. Estic concentrat, no em molestis	84
44. Vull conèixer la realitat per imaginar millor	86
45. Organització universal de les classes	87
46. L'enginy del material Montessori	89
47. Vull ser independent	90
48. Estimulació de la intel·ligència per mitjà dels sentits	92
49. Material sensorial precís	94
50. Manipulo per comprendre les matemàtiques... ..	97
51. Comprendre el sistema decimal	99
52. Ajuda'm a expressar-me	100
53. Les lletres rugoses, l'alfabet mòbil	102
54. La lliçó en tres temps	104
55. Mètode Montessori: una inversió de futur	105
56. Una pedagogia inclusiva, adaptada a tots	107
57. Triar bé l'escola Montessori	109
58. Decàleg de l'educador Montessori	110
59. Convertir-se en educador Montessori	112
60. Convertir-se en educador Montessori	

per als més petits, des del naixement fins als 3 anys	113
61. Convertir-se en educador Montessori per a infants de 3 a 6 anys.	114
62. Convertir-se en educador Montessori per a infants de 6 a 12 anys.	115
63. Convertir-se en educador Montessori per a nois de 12 a 18 anys	116
64. Montessori per a persones grans.	117
65. Educadors sense fronteres	119
66. La influència de Maria Montessori en l'educació dels nostres fills	121

Montessori a casa 124

67. Els pares també tenen períodes sensibles.	126
68. Després del naixement, el «període simbiòtic».	127
69. La casa Montessori	129
70. Un llit baix per al meu benestar.	130
71. El <i>topponcino</i> , Montessori des del naixement.	132
72. La zona de menjar entre el naixement i els cinc mesos	135
73. La zona de menjar per al deslletament.	138
74. Una cuina condicionada per ajudar-me a valer-me per mi mateix	140
75. Guiar el teu fill en les noves competències	143
76. Ajuda'm a ser net.	146
77. Una cambra de bany condicionada per a la meva autonomia	147
78. Roba adaptada al meu desenvolupament	149
79. Deixa que em mogui amb llibertat des del naixement	152
80. Un espai que evoluciona amb el meu desenvolupament motor	154
81. Un espai de joc estructurat i ordenat	156
82. Descobreix els mòbils Montessori	158
83. Mòbils per dirigir les mans	160
84. Juguines per agafar	162
85. Juguines per escoltar	163
86. Activitats per desenvolupar la coordinació dels ulls i les mans	164
87. Vull participar en les tasques de la vida diària.	167
88. Llibres basats en la realitat	169

89. Triar bé les joguines del teu fill	171
90. Protegeix la meua concentració	175
91. Allunyeu les pantalles dels més petits	176
92. M'agrada descobrir la natura	178
93. La llar, lloc de vida de l'infant i de l'adult	181
94. Un entorn segur.	182
95. La disciplina positiva: bondat i fermesa.	185
96. Viure en un entorn multilingüe	187
97. Ells també van ser alumnes Montessori	189
98. Guiem els ciutadans de demà	190
99. Quan Montessori és sinònim de minimalisme	192
100. Una filosofia de vida	194
Glossari Montessori	196
Maria Montessori: cronologia 1870-1952	205
Bibliografia	215

Montessori a l'escola

Escoles d'arreu del món apliquen la pedagogia Montessori; comparteixen el mateix mètode i uns materials idèntics, però, sobretot, una filosofia i un objectiu comuns: ajudar els infants en el seu desenvolupament natural.

35. L'ambient Montessori a partir dels tres mesos

(fase prenatal - 2 anys)

Per respectar el principi essencial segons el qual «l'infant és únic, seguïu-lo», cal oferir-li un ambient adequat a les seves necessitats i preparat per fomentar el desenvolupament físic, intel·lectual i emocional.

Segons el mètode Montessori, es poden preparar altres estructures per a l'infant fora de la llar familiar:

- ⊕ **El Niu és l'ambient per als nadons (12 setmanes) fins que comencen a caminar.** Ofereix eines simples per fomentar la seva necessitat de moure's, mòbils per estimular les seves funcions sensorials, objectes fets amb materials naturals per manipular amb la finalitat de desenvolupar i perfeccionar els moviments de les mans –tot això, per descomptat, amb l'amor i l'atenció bondadosa dels adults-. Així, el nadó gaudeix d'un ambient propici per al desenvolupament psicològic i la seva llibertat de moviments.
- ⊕ **La Comunitat Infantil satisfarà les necessitats de l'infant que descobreix el fet de caminar.** Gràcies a aquesta nova mobilitat, l'infant té l'oportunitat de millorar l'equilibri, treballar amb les mans i conèixer el nou espai que ara pot explorar. També és el moment en què s'inicia en l'adquisició del llenguatge i la cortesia, i es prepara per ser net amb l'ús del bany.

«Per ajudar un infant, li hem d'oferir un ambient que el permeti créixer en llibertat. Un infant passa per un període de realització de si mateix i hem d'acontentar-nos d'obrir-li aquesta porta.»

(Maria Montessori, traduït de *L'enfant*)

36. L'ambient Montessori (+ 2 anys)

A partir de la llar i del Niu, els infants tenen la possibilitat de conèixer les bases essencials de la pedagogia Montessori gràcies a un ambient adaptat.

La Casa dels Infants acull els infants des dels 2 anys i mig, aproximadament, fins als 6 anys. Han d'haver après els rudiments del llenguatge, demostrar maduresa i independència, a més de poder anar al bany tot sols. Els infants solen passar tres anys en aquest ambient. Gràcies a l'ús d'un material pedagògic adaptat, aprenen a llegir i a escriure, aritmètica, se sensibilitzen en un ambient sensorial i musical, s'inicien en la botànica, la geografia, la ciència...

El primer cicle de primària està creat per als infants de 6 a 9 anys, per tal d'aprofundir en els conceptes adquirits a la Casa dels Infants. En aquest ambient, es proposa als nens uns principis filosòfics més amplis i l'educador els proporciona les «claus de l'univers».

El segon cicle de primària s'adreça als infants de 9 a 12 anys, que continuen ampliant els coneixements i els interessos, i reben les bases d'una «educació còsmica».

L'orientació Montessori per a adolescents proporciona als joves de 12 a 18 anys l'oportunitat de desenvolupar la seva personalitat, d'explorar els principis de la col·laboració i de comprendre com poden contribuir a la societat que els envolta. Aquest programa es duu a terme preferentment lluny de la família.

37. «L'educació còsmica»

Comprendre l'univers per orientar-s'hi

Una vegada que l'ambient de la Casa dels Infants ja no li aporta prou i presenta les característiques i necessitats del segon pla de desenvolupament, l'infant està preparat per al primer cicle de primària.

Maria Montessori designa aquest programa com una «educació còsmica» que ha de permetre que l'infant conegui i compregui l'univers, tots els elements del qual estan interconnectats i del qual forma part. Es divideix en cinc «grans lliçons», que desperten la curiositat i el gust per aprendre al llarg de la vida.

Aquestes lliçons estan escrites amb un llenguatge ric i precís, alhora realista i misteriós, que respon a la ment racional i a la gran imaginació de l'infant més gran de 6 anys.

Relaten històries relacionades entre si que donen una visió àmplia de l'Univers. Les històries formen un marc que proporciona aprenentatges clau i dona a l'infant l'oportunitat de descobrir temes que el motivin i pugui explorar en profunditat. Les tres primeres «grans lliçons» se centren en el cosmos i el planeta; les dues últimes tracten de l'aparició de l'ésser humà.

Les cinc «grans lliçons» són les següents

1. Formació de l'Univers i de la Terra. Introdueix les altres grans lliçons i els sis anys d'exploració i treball del cicle de primària. S'inicia amb la creació de l'Univers i finalitza amb la de la Terra. Aquesta lliçó convida els infants a imaginar una època abans del nostre univers, a plantejar les preguntes més profundes de la vida humana i a comprendre que tot el que existeix té un

«[...] una manera de revelar el Pla Còsmic a l'infant per mitjà de la lliçó apassionant de la història de la Terra i les seves múltiples transformacions al llarg dels temps, de l'època en què l'aigua era l'instrument dòcil i més important de la Natura.»

(Maria Montessori, traduït d'*Éduquer le potentiel humain*)

mateix origen i forma una unitat. Aquesta història és alhora teològica i científica, i introdueix ciències com l'astronomia, la física, la química, la geologia, la geografia, a més de la filosofia.

2. Història de la vida a la Terra

Presenta la gran diversitat de la vida i la funció de cada ésser viu al nostre planeta. Aquesta història ens permet comprendre com la terra, l'aigua i l'aire segueixen unes lleis naturals, i com va sorgir la vida a la Terra i es va tornar cada vegada més complexa fins a l'arribada dels humans. Al final d'aquesta lliçó, s'estén un gran fris que representa la increïble diversitat de les formes de vida que han evolucionat al planeta des de la seva creació. Aquesta història permet introduir disciplines com la biologia, la zoologia, la botànica, la història natural i l'ecologia.

3. Història de la humanitat

Aquesta lliçó se centra en les característiques específiques de la humanitat, com la intel·ligència o el treball manual, que ens distingeixen de les altres espècies. Introdueix l'antropologia, la història i les ciències socials.

4. Història de l'escriptura

Explora el desenvolupament de l'escriptura, des de les pintures rupestres fins a l'escriptura dels infants, i destaca el poder dels textos escrits, que ens permeten comunicar-nos malgrat la distància i el temps. Aquesta història introdueix els conceptes del llenguatge, l'art i l'escriptura creativa, entre d'altres.

5. Història de les matemàtiques

Aquesta lliçó revela els orígens de les matemàtiques i els nombres, i també la manera en què les cultures els han utilitzat per explorar i inventar. Permet enfocar de nou la història i tots els camps de les matemàtiques, inclosa la geometria.

Aquestes «grans lliçons» s'expliquen una o dues vegades durant el curs i els infants aprecien descobrir-les una vegada rere l'altra. Més enllà del descobriment de l'origen del món i de la nostra civilització, aquestes històries proporcionen un sentiment de reconeixement pel treball de milers d'anònims que han contribuït a la creació d'eines, estructures i organitzacions que han portat la nostra vida a ser allò que és avui. Així mateix, permeten que els infants reconguin l'equilibri perfecte de la natura, la funció indispensable que cada animal i cada planta hi tenen i,

d'una manera més àmplia, les nocions d'unitat i harmonia del nostre planeta. Per descomptat, és fonamental transmetre als infants la idea que les nostres accions tenen un impacte en totes les altres formes de vida terrestres i que l'equilibri de la natura és especialment fràgil en l'actualitat. En definitiva, es tracta d'una bona sensibilització envers l'ecologia.

«El secret per triomfar en l'ensenyament rau en el fet de considerar la intel·ligència de l'infant com un camp fèrtil en el qual sembrar llavors perquè germinin sota el sol de la imaginació. Per tant, el nostre mètode no es limita a voler que l'infant compregui les coses, i menys encara obligar-lo a memoritzar-les, sinó que persegueix sobretot despertar la seva imaginació per suscitar l'entusiasme més viu.»

(Maria Montessori, traduït d'*Éduquer le potentiel humain*)

Montessori a casa

Tot un estil de vida

Els principis pedagògics del mètode Montessori es traslladen fàcilment a la vida diària dels pares.

La natura crea un ambient prenatal ideal; així mateix, s'ha de preparar l'arribada del nadó amb serenitat i les millors condicions possibles. Atès que després del naixement, la llar es converteix en el primer espai que el noutat explorarà, els principis Montessori es poden aplicar des d'un bon començament a casa.

67. Els pares també tenen períodes sensibles

Espereu un nadó, ets el pare, la mare o un dels avis; és una gran responsabilitat, tant si adoptes el mètode Montessori com si no. A ser pare o mare se n'aprèn, però tant si vols com si no vols, passes a ser-ho amb l'arribada del nounat, sense manual ni escola especialitzada que t'hi prepari. Malgrat tot, acceptem aquesta missió i tractem de ser exemplars donant el millor de nosaltres mateixos.

Cada embaràs és diferent i cada persona posseeix la seva pròpia història i la seva pròpia infantesa, que la guien en aquesta nova aventura que és la criança.

Ser els millors pares que sigui possible!

En l'actualitat hi ha molts llibres que us poden aportar una ajuda preciosa en els vostres primers passos com a pares, però no heu d'oblidar que qualsevol aprenentatge requereix paciència i pràctica.

Ser pares no significa estar sols. És molt important que pugueu trobar ajuda en un grup, una comunitat, que compregui i respecti els pares que voleu arribar a ser. Si he après alguna cosa després de tots els anys que he passat ajudant pares i guiant-los cap a la millor versió d'ells mateixos, és que abans de res us heu de cuidar.

68. Després del naixement, el «període simbiòtic»

Quan neixen, els nadons humans depenen totalment dels adults. Es distingeixen així dels altres mamífers que, molt sovint, comencen a caminar poc després de néixer. Això s'explica per la mida del cervell humà, que és molt més gros i complex que el dels altres mamífers i li cal molt més de nou mesos per aconseguir la maduresa.

No obstant això, si els nadons haguessin d'esperar tant per néixer, serien massa grans per passar per la pelvis de les mares... Per tant, en certa manera es pot dir que, després del naixement, l'embaràs prossegueix fora del cos de la mare.

Els dos primers mesos són especials: el nadó i la mare aprenen a conèixer-se d'una altra manera, sense el preciós cordó umbilical que mantenia el nadó en plena forma. **Es tracta d'un període de transició entre els nou mesos passats en la més absoluta intimitat i el descobriment del món exterior.** Maria Montessori l'anomena «període simbiòtic»: una veritable etapa de simbiosi entre la mare i el nadó.

Després del naixement

Per al nadó, tot canvia: passa d'un entorn homogeni, amb una temperatura sempre igual i ben controlat, protegit de la llum i bressolat pels sons del cos de la mare, a un altre en el qual tot canvia. Ha de regular ell mateix la temperatura i respirar per obtenir l'oxigen, tot això sota una llum de vegades engegadora, envoltat de sons nous i passant sovint d'uns braços a uns altres. Per tant, necessita una continuïtat per trobar la tranquil·litat, que aconsegueix amb el contacte amb el cos de la mare: en retroba l'olor, els batecs del cor, la veu... Aquest període també és important per a la mare: és l'etapa del vincle, durant la qual necessita estar tan a prop com sigui possible del nadó que ha portat tant de temps al ventre. Així, al llarg de sis a vuit setmanes, mare i fill són com una sola persona, com durant l'embaràs. Malgrat que l'infant neix biològicament en el moment del part, Maria Montessori considera que el naixement psíquic té lloc després d'aquest període de simbiosi.

Tres tipus de contactes són especialment constructius durant aquestes primeres setmanes:

- ⊕ **Els braços**, que responen a la necessitat de proximitat, seguretat i sustentació del nadó.
- ⊕ **La manera de manipular el nadó**, quan se'n té cura, per exemple, que li facilitarà informació sobre l'estat d'ànim dels pares, l'atenció i l'amor que li ofereixen.
- ⊕ **La lactància materna o amb el biberó**, veritable moment d'unió i de vincle, que alimenta el nadó físicament i psíquicament, amb les mirades i la proximitat dels pares (sobretot de la mare si li dona el pit).

I què passa amb el pare?

El pare és, per descomptat, un actor essencial durant l'embaràs, el naixement i, en particular, el «període simbiòtic». Per a ell, aquesta etapa és també la del vincle i quan es converteix en pare d'una manera concreta. Abans que res, és el guardià de la simbiosi entre la mare i el nadó, i aporta l'ajuda i la protecció necessàries per al bon desenvolupament d'aquestes primeres setmanes de vincle.

Aquest període de vincle entre els pares i el nadó és primordial per al nounat: li permet tenir una confiança total en el seu entorn, per avançar millor envers al món i fer-li venir ganes de descobrir-lo. Gràcies a aquest fort vincle, el teu fill es podrà separar de vosaltres d'una manera sana i serena, guiat per la seva curiositat.

69. La casa Montessori

La «casa preparada», segons la filosofia Montessori, ofereix una infinitat d'avantatges. Facilita l'estimulació precoç i l'adaptació del vostre fill al seu espai. Imagina que has de preparar la casa per a l'arribada d'un convidat molt important, que es quedarà durant una llarga estada, i les necessitats del qual, que són diferents de les vostres, evolucionaran d'una manera natural amb el temps.

Els quatre espais bàsics que cal considerar com els punts de referència del vostre fill són:

- ⊕ la zona destinada a **dormir**;
- ⊕ la zona destinada a **menjar**;
- ⊕ la zona destinada a la **cura corporal**;
- ⊕ la zona destinada al **moviment**.

Els espais de l'infant han de ser senzills i ordenats; el nombre de joguines i activitats ha de ser limitat i l'infant ha de poder accedir-hi amb facilitat.